

ТЕМА 12. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ ТА ІНШІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

План:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

2. Незаконні дії з наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами та прекурсорами (307, 309 та 311 КК України).

3. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК України).

4. Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 306 КК України).

5. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель (ст. 310 КК України).

6. Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 317 КК України) та незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів (ст. 322 КК України).

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

Розділ XIII Особливої частини КК України включає суспільно небезпечні діяння, які за особливостями об'єкта посягання та характером і змістом об'єктивної сторони віднесені до двох категорій: це – *кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення*.

Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення – це передбачені розділом XIII Особливої частини КК України суспільно небезпечні умисні або необережні діяння, які створюють загрозу заподіяння шкоди або заподіюють фактичну шкоду здоров'ю невизначеного кола осіб від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, від дії отруйних, сильнодіючих речовин і одурманюючих засобів, біологічних агентів і токсинів, від впливу радіоактивно забрудненої продукції, а також від поширення епідемій.

Здоров'я як соціальна цінність – це нормальна діяльність організму людини, її фізичне та психічне благополуччя, **як родовий об'єкт кр. пр.** – сукупність суспільних відносин, що забезпечують повноцінне фізичне та психічне здоров'я необмеженої кількості не персоніфікованих осіб в масштабах будь-яких територіальних одиниць (області, регіону, країни).

Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів – це діяння, які створюють загрозу заподіяння шкоди або заподіюють фактичну шкоду здоров'ю невизначеного кола осіб від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів.

Додатковими об'єктами можуть виступати відносини власності (ст. 308 КК України «Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем»), а у разі незаконної видачі рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин (ст. 319 КК України) порушується нормальна діяльність відповідних установ.

Для кр. пр. цього розділу характерна наявність **предмету**. Більшість предметів кр. пр., пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, включені до *Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (далі – Перелік), затвердженого постановою КМУ від 06.05.2000 р. № 770 у вигляді Таблиць I–IV*. Перелік складений з урахуванням положень і вимог відповідних міжнародних конвенцій та протоколів ООН, постійно змінюється у зв'язку з доповненням новими видами речовин, потенційна небезпечність яких зумовлюється тяжкими наслідками для здоров'я як конкретної особи, так і населення, для економіки, кожної окремої сім'ї та суспільства в цілому.

Наркотичні засоби – включені до Переліку речовини природного чи синтетичного походження, препарати, рослини, що становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання (Списки № 1 Таблиць I, II, III Переліку).

Як предмет кр. пр. наркотичні засоби мають такі ознаки: медицину - характеризує здатність цих засобів при їх вживанні викликати наркотичне сп'яніння (ейфорію – хворобливі зміни в організмі людини), а при неодноразовому вживанні й захворюванні на наркоманію – стійкий хворобливий потяг до таких засобів; юридичну - вказує, що за поданням Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками засіб віднесено до наркотичних і включено до Переліку, затвердженого КМУ та опублікованого в офіційних друкованих виданнях.

За джерелом отримання наркотичні засоби бувають *природного походження* - похідні різних сортів конопель - анаша, марихуана, гашиш тощо), опійні препарати, кокаїн, а також *синтетичного* (синтезовані в хімічних лабораторіях (часто кустарних) із різних хімічних речовин (перетин, метадон, фентаніл, фенамін, мелоквалон тощо).

Найбільш поширеними є такі наркотичні засоби як:

Гашиш – відділена смола, очищена чи неочищена, яку одержують з рослин роду *Cannabis*. Найчастіше зустрічається у вигляді спеціально приготовленої суміші відділеної смоли, пилку рослин та подрібнених верхівок рослин канна біс з різними наповнювачами (це можуть бути: паста, плитки, кульки, таблетки тощо).

Екстракти канабісу – засоби, одержані з канна бісу або його смоли шляхом екстрагування будь-якими розчинниками.

Макова соломка – всі частини, цілі чи подрібнені (за винятком дозрілого насіння), рослини виду мак снотворний, зібрані яким завгодно способом, що містять наркотично активні алкалоїди опію.

Марихуана – цілі або різного ступеня подрібнення верхівки рослини канабіс із квітками, залишками стебла чи плодами (за винятком центрального стебла, насіння та листя, якщо вони не супроводжуються верхівками) або окремі їх частини (квітки, пилок), з яких не була виділена смола і які містять тетрагідроканабіноли.

Опій – сік снотворного маку, що згорнувся.

Опій ацетильований – засіб, що отримують шляхом ацетилювання опію або екстракційного опію, який містить у своєму складі, крім алкалоїдів опію, моноацетилморфін, диацетилморфін, ацетил кодеїн чи їх суміш.

Опій екстракційний (екстракт макової соломи, концентрат макової соломи) – засіб, що отримують із макової соломи шляхом виділення (екстракції) наркотично активних алкалоїдів за допомогою води або органічних розчинників; може зустрічатися в рідкому, смолоподібному або твердому стані.

Рослина виду мак снотворний – рослина виду *Papaver somniferum L.*

Рослина роду коноплі – рослина будь-якого роду *Cannabis*.

Морфій – виготовлений з опію препарат, який являє собою безколірні кристали, що погано розчиняються у воді.

Героїн – дуже сильний наркотик, що виготовляється з морфію: у 10 разів сильніший за морфій і у 20 разів – за опій.

Кокаїн – дуже дрібні кристали білого кольору, отримані з листя однієї з південноамериканських рослин (*кокаїновий куш*).

Кока лист – лист кокаїнового куща, за винятком листя, з якого видалено весь екгонін, кокаїн та інші наркотично активні алкалоїди.

Кокаїновий куш – рослина будь-якого виду роду *Erythroxylon*.

Снотворний мак і коноплі є також предметом кр. пр., передбаченого ст. 310 КК України.

Психотропні речовини – включені до Переліку речовини природного чи синтетичного походження, препарати, природні матеріали, що здатні викликати стан залежності та справляти депресивний або стимулюючий вплив на центральну нервову систему або зумовлювати порушення сприйняття, емоцій, мислення, поведінки і становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними (списки № 2 Таблиць I, II, III Переліку).

Ознаки психотропних речовин як предмета кр. пр.: медична – психотропні речовини здатні викликати стан одурманювання (сп'яніння) та залежності; юридична – речовини віднесено до психотропних Державною службою України з лікарських засобів та контролю за наркотиками та наведено у Переліку. До психотропних речовин належать: мескалін, амфетамін, барбітал, діазепан, феназепам, ЛСД тощо.

Аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин – заборонені до обігу в Україні але не включені до Переліку речовини природного чи синтетичного походження, хімічна структура та властивості яких подібні до хімічної структури і властивостей наркотичних засобів і психотропних речовин, психоактивну дію яких ці речовини відтворюють. Виготовлення аналогів наркотичних засобів та психотропних речовин здійснюється під час створення нових фармацевтичних препаратів.

Перелік особливо небезпечних наркотичних засобів та психотропних речовин визначено Державним комітетом України з питань контролю за наркотиками і наведено у Списках № 1 і 2 Таблиці 1 Переліку. До них віднесені, зокрема: наркотичні засоби – героїн, кокаїновий куш, кока лист, макова соломка (концентрат із неї), ефедрин, опій; психотропні речовини – катион, ЛСД, ЛСД-25, парагексил, МДМА та ін.

Великі й особливо великі розміри наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів визначено в Таблицях невеликих, великих і особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, що знаходяться у незаконному обігу, затверджених наказом МОЗ від 01.08.2000 р. № 188 (зокрема, кваліфікація кр. пр. діянь здійснюється з посиланням на ч. 2 ст.ст. 305, 307, 314 КК України).

Розмір наркотичних засобів пов'язується з ознаками та властивостями, які характеризують вплив цих засобів на організм людини та наслідки їх вживання. За даними критеріями невеликий розмір наркотичного засобу має місце тоді, коли його кількість не перевищує дози для одноразового вживання; значний розмір – це кількість, яка перевищує невеликий розмір, але менша від великого розміру; великий розмір – така кількість, вживання якої спричиняє захворювання на наркоманію (хворобливий потяг до наркотиків) хоча б однієї особи (кількість доз, які потрібно для цього вжити, залежить, головним чином, від виду наркотичного засобу); особливо великий розмір – кількість наркотиків, що в кілька разів перевищує великий розмір.

Зазначені критерії можуть використовуватися і щодо визначення розміру психотропних речовин.

У Таблицях невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, що знаходяться у незаконному обігу, не невизначено розмір аналогів наркотичних засобів чи психотропних речовин, тому предметом кр. пр. є будь-яка їх кількість.

У разі коли предметом кр. пр. виступають наркотичні засоби, які не використовуються у медичній практиці і спричиняють швидку залежність

організму людини (наприклад, героїн, ефедрон), то будь-яка кількість названих засобів визнається великими або особливо великими розмірами, а кр. пр., предметом яких вони виступають, мають кваліфікуватися за ч. 2, 3 відповідних статей КК України. Розміри виготовлених наркотичних засобів у виді екстрактів, витяжок, відварів, інших рідин, у тому числі кустарно виготовлених з ефедрину та норефедрину, згідно з існуючими методиками криміналістичних досліджень визначаються у перерахунку на суху речовину.

Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів визначає розмір (вагу у грамах) цих предметів, який дозволяє відмежувати кримінально каране діяння з незаконним предметами від адміністративних правопорушень та виступає в якості кваліфікуючих ознак кр. пр. даної категорії.

Так, залежно від розміру діють наступні правила кваліфікації кр. пр.:

1) незаконні дії особи (виробництво, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання) щодо наркотичних засобів або психотропних речовин у невеликих розмірах, вчинені без мети збуту не утворюють складу кр. пр. і тягнуть за собою адміністративну відповідальність за ст. 44 КУпАП. У деяких випадках, коли предметом кр. пр., передбаченого ст. 309 КК України, є особливо небезпечні наркотичні засоби чи психотропні речовини, їх невеликий розмір не визначається (наприклад, героїн, меткатинон (ефедрон). У такому випадку відповідальність за ст. 309 КК України настає в разі здійснення таких незаконних дій навіть із мізерною кількістю цих наркотичних засобів;

2) значний розмір наркотичних засобів та психотропних речовин, за наявності якого настає кримінальна відповідальність, у Таблицях не визначено. Його наявність констатується тоді, коли вага відповідних речовин більша від невеликої їх кількості, але не досягає великого розміру – тому при вчиненні кр. пр. щодо предмету у значних розмірах діяння кваліфікується за частинами першими відповідних статей КК України;

3) незаконні дії з наркотичними засобами та психотропними речовинами у великих розмірах кваліфікуються за ч. 2 ст.ст. 305, 307, 308, 309 КК України;

4) аналогічні дії щодо наркотичних засобів та психотропних речовин в особливо великих розмірах кваліфікуються за ч. 3 ст.ст. 305, 307, 308, 309 КК України).

При вирішенні питання про кваліфікацію кр. пр. щодо наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів різних видів розмір цих засобів (речовин) визначається виходячи з їх загальної кількості.

При визначенні сумарної кількості наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів необхідно дотримуватись наступної методики:

1) визначити, яку частку від відповідного розміру (значний, великий або особливо великий розмір) становить кількість кожного із видів досліджуваних наркотичних засобів або психотропних речовин;

2) скласти ці частки;

3) якщо сумарна кількість перевищує 1, то досліджувані предмети можуть бути визнані як у великих або особливо великих розмірах.

Наприклад, з незаконного обігу вилучено кокаїн в кількості 10 грамів згідно з названими вище Таблицями становить 0,66 частки від особливо великого розміру, та марихуану, висушену в кількості 2000 грамів, що становить 0,8 частки від особливо великого розміру для цього засобу. Сума часток становить $0,66 + 0,8$. тобто 1,46.

У випадку, якщо кількість кожного із наркотичних засобів різних видів окремо більша одиниці, це є підставою для визнання їхньої кількості такою, що відповідає особливо великим розмірам.

При цьому вага макової соломки чи марихуани (верхівок з листям і залишками стебел конопель) визначаються в залежності від того, були вони висушені чи ні.

Наприклад, з незаконного обігу вилучено наркотичні засоби, які згідно з висновком експертизи є особливо небезпечним наркотичним засобом маковою соломою невисушеною вагою 10 кг 005 г, що є великим розміром, рідину вагою 29,75 г, що містить у собі особливо небезпечний наркотичний засіб – екстракційний опій, вага сухого залишку якого становить 1,254 г.

Якщо поряд із наркотичними засобами чи психотропними речовинами предметом кр. пр. були також прекурсори, об'єднання кількості таких засобів або речовин із кількістю останніх не допускається. Складання можливе лише кількох прекурсорів різних видів (п. 21 ПП ВСУ від 26.04.2002 р. № 4).

Прекурсори – речовини та їх солі, що використовуються при виробництві, виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин, включених до Таблиці IV Переліку. Самі по собі прекурсори не призначені для вживання з метою викликати наркотичне сп'яніння чи одурманювання, а лише є сировиною. Перелік прекурсорів також затверджується Державною службою України з лікарських засобів та контролю за наркотиками.

Прекурсори поділяються: на фармакологічні – початкова хімічна сировина, з якої виготовляються синтетичні наркотики або психотропи (список № 1 Таблиці IV); промислові – ті, що використовуються в процесі виготовлення природних напівсинтетичних та синтетичних наркотичних чи психотропних речовин (список № 2 Таблиці IV).

До прекурсорів належать: ацетон, етиловий ефір, соляна, сірчана кислоти, толуол тощо.

Фальсифікований лікарський засіб – лікарській засіб, який умисно промаркований неідентично (невідповідно) відомостям (одній або кільком) про лікарський засіб із відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України, а так само лікарський засіб, який умисно підроблений в інший спосіб і не відповідає відомостям (одній або кільком), у тому числі щодо складу про лікарський засіб із відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України (Закон України «Про лікарські засоби» від 04.04.1996 р. № 123/96-ВР).

Під великим розміром фальсифікованих лікарських засобів визнаються така кількість засобів, яка відповідає вартості сертифікованих лікарських

засобів, вартість яких становить від 50 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, під *особливо великим розміром* – вартість яких становить 500 і більше таких мінімумів (Наказ МОЗ «Про визначення понять «великі» та «особливо великі» розміри фальсифікованих лікарських засобів» від 22.04.2013 р. № 321).

Отруйні речовини (ст. 321 КК України) – це речовини рослинного, тваринного і мінерального походження або продукти хімічного синтезу, здатні при впливі на живий організм викликати гостре або хронічне отруєння або смерть (ангідрит оцтової кислоти, миш'як).

Сильнодіючі речовини (ст. 321 КК України) – це речовини синтетичного або природного походження, в тому числі рослини, зо заподіюють небезпечний вплив на організм людини, і можуть нанести шкоду її здоров'ю та життю при прийомі їх не в медичних цілях.

Одурманюючі засоби (ст.ст. 322 та 324 КК України) – це засоби, що спричиняють одурманюючий ефект, який змінює психіку і поведінку людини, і не входять до списку наркотичних, психотропних, отруйних і сильнодіючих речовин.

Мікробіологічні та інші біологічні агенти (ст. 326 КК України) – предмети і речовини біологічного походження (біохімічні, мікробіологічні, біологічні препарати, мікроорганізми, патогенні для людей і тварин тощо), які становлять небезпеку для життя і здоров'я людей.

Допінг (ст. 323 КК України) – речовини і методи, які використовуються для підвищення працездатності спортсменів, є потенційно небезпечними для здоров'я і заборонені для вживання антидопінговим Кодексом Олімпійського руху.

Токсини (ст. 326 КК України) – сполуки (частина білкової природи) бактерійного, рослинного або тваринного походження, здатні при потрапленні в організм людини спричинити захворювання або смерть (містяться в отрутах змій, павуків, скорпіонів).

Радіоактивно забруднені продукти та інша продукція (ст. 327 КК України) – продукти рослинного або тваринного походження, призначені для вживання людьми, а також будь-яка інша продукція сільськогосподарського або іншого походження, яка має на поверхні частинки радіоактивного матеріалу у вигляді пилу або містить радіоактивні частинки в клітинах рослин або тварин понад допустимі рівні.

Об'єктивна сторона більшості кр. пр. проти здоров'я населення характеризується діями у формі *активних дій*: це – викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК України); схилення до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 315 КК України); спонукання неповнолітніх до застосування допінгу (ст. 323 КК України). Такі кр. пр. як порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних

речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України), порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням (ст. 325 КК України) як і порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами (ст. 326 КК України) можуть вчинятися як *шляхом дій так і бездіяльності*.

Норми цього розділу здебільшого є *бланкетними*. В більшості статей розділу XIII Особливої частини КК ознаки складів кр. пр. сформульовані таким чином, що вони не розкривають, в чому конкретно полягає порушення відповідних правил (зокрема, порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України), порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням (ст. 325 КК України) або не дають конкретного переліку предметів кр. пр. (психотропних речовин, допінгу, токсинів тощо). Тому встановлення ознак предмета та характеру у змісту ознак об'єктивної сторони відповідних кр. пр. вимагає звернення до нормативно-правових актів інших галузей права. Зокрема, поняття дій, які означають незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, розкривається у Законі України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», перелік наркотичних засобів у постанові КМУ від 06.05.2000 р. № 770.

Більшість розглядуваних складів кр. пр. сконструйовані як *формальні склади* і вважаються закінченими з моменту вчинення діянь (незаконне виробництво наркотичних засобів, посів або вирощування снотворного маку чи конопель, незаконне введення в організм наркотичних засобів тощо). В той же час, настання певних наслідків пов'язане з констатацією закінченого кр. пр. у кваліфікованих та особливо кваліфікованих складах кр. пр.. Так, незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, яке заподіяло середньої тяжкості або тяжкі тілесні ушкодження, кваліфікується за ч. 2, а настання смерті потерпілого внаслідок таких дій – за ч. 3 ст. 314 КК України; заготівля, перероблення з метою збуту або збут продуктів харчування чи іншої продукції, радіоактивно забруднених понад допустимі рівні, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, – за ч. 2 ст. 327 КК України.

Суб'єктом розглядуваних кр. пр. являється фізична осудна особа, яка досягла *16-ти річного віку*. Виключенням являється викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК України), які передбачають кримінальну відповідальність з *14-ти років*. В процесі кваліфікації ряду діянь вимагає встановлення ознак, які характерні для *спеціального суб'єкта* кр. пр. Такими є незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин (ст. 319 КК України); спонукання неповнолітніх до вживання допінгу (ст. 323 КК України) та інші. Якщо розглядувані діяння вчинила особа, яка не володіє ознаками спеціального суб'єкта, кваліфікація за даними статтями виключається.

Із **суб'єктивної сторони** кр. пр. проти здоров'я населення можуть вчинятися умисно (у переважній більшості) та з необережності. Діянням, які проявляються у порушенні певних правил (порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України), порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням (ст. 325 КК України) тощо), притаманні обидві форми вини. Для кваліфікації ряду кр. пр. необхідним є встановлення спеціальної мети, яка в якості обов'язкової ознаки включена до диспозицій відповідних норм. Такими є, зокрема, незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів з метою їх використання для виробництва або виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин (ст. 311 КК України).

2. Незаконні дії з наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами та прекурсорами (307, 309 та 311 КК України)

Під незаконними діями, які складають зміст кримінально протиправного діяння в **об'єктивній стороні** аналізованих кр. пр., розуміється незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання з метою збуту чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів за ст. 307 КК України. Аналогічні дії щодо зазначених предметів, вчинені без мети збуту, утворюють склад кр. пр., передбачений статтею 309 КК України, а таке ж діяння з прекурсорами кваліфікуються за статтею 311 КК України.

Незаконне виробництво – всі дії, пов'язані із серійним одержанням наркотичних засобів, психотропних речовин із хімічних речовин та (або) рослин, включаючи відокремлення частин рослин або наркотичних засобів, психотропних речовин від рослин, з яких їх одержують, здійснені всупереч установленому законом порядку (п. 3 ПП ВСУ від 26.04.2002 р. № 4).

Серійне одержання зазначених засобів або речовин означає їх виготовлення серіями, за певним стандартом (нормою, зразком, мірилом), тобто вони є типовим виробом, що має відповідати певним вимогам щодо якості, хімічного складу, фізичних властивостей, ваги, форм і розмірів, у тому числі вимогам фармацевтичного підприємства. Тобто йдеться про промисловий спосіб виготовлення цих засобів і речовин.

Виробництво наркотичних засобів або психотропних речовин поза обліком на підприємствах, які випускають подібну продукцію, за наявності підстав слід *додатково кваліфікувати за ст. 308 КК України*.

Незаконне виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин – це всі дії (включаючи рафінування, підвищення у препараті концентрації наркотичних засобів і психотропних речовин чи їх переробку), здійснені всупереч установленому законом порядку, у результаті яких на основі наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів наркотичних засобів і психотропних речовин одержуються готові до використання та (або) вживання форми наркотичних засобів, психотропних речовин або лікарські засоби, що їх

містять, чи інші наркотичні засоби, психотропні речовини (абз. 3 п. 3 ПП ВСУ від 26.04.2002 р. № 4).

Виготовленням можуть бути визнані: перероблення сировини, яка містить наркотичну речовину до придатного для споживання стану (шляхом екстрагування макової соломки); підвищення концентрації наркотичного засобу шляхом його рафінування (виготовлення з конопель гашишу, анаші, смоли і гашишної олії з додаванням до цих рослин домішок – розчинників, жирів, води та ін.); перегонка, очищення або синтез з використанням хімічних речовин різного роду нарко-, психотропомісних препаратів, фармакологічних прекурсорів з одержанням унаслідок таких дій призначених для вживання наркотичних засобів або психотропних речовин.

Виготовлення наркотичних засобів та препаратів може бути здійснене шляхом приведення рослин, що віднесені до групи наркотиковмісних, до стану, який дає можливість використовувати їх як наркотичний засіб (сушіння та подрібнення конопель, збирання та подальше висушування пилку, приготування відвару), а також відокремлення макових голівок з подальшим подрібненням від рослин маку, збирання соку (опію).

Незаконним придбанням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів необхідно вважати їх купівлю, обмін на інші товари або речі, прийняття як плати за виконану роботу чи надані послуги, позики, подарунка або сплати боргу, привласнення знайденого. Під **незаконним придбанням** розуміється також збирання залишків наркотиковмісних рослин на пожнивних земельних площах після зняття з них охорони, на земельних ділянках громадян, а також збирання таких дикорослих рослин чи їх частин на пустирях (абз. 6 п. 3 ПП ВСУ від 26.04.2002 р. № 4).

Відсутній склад кр. пр. у придбанні наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів за виданим на законних підставах рецептом лікаря, а також під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій (наприклад, оперативна закупка – операція щодо придбання наркотичних засобів, психотропних речовин) у межах кримінального провадження (ст. 5 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15.02.1995 р. № 62/95-ВР).

Придбання наркотичних засобів або психотропних речовин за підробленими документами на їх видачу, а також за незаконно виданим рецептом утворює сукупність кр. пр., передбачених ст. 307 та відповідно ст.ст. 318 або 319 КК України.

Протиправне зберігання утворюють будь-які умисні дії, пов'язані з фактичним незаконним перебуванням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів у володінні винного (особа може тримати їх при собі, у будь-якому приміщенні, сховищі або в іншому місці). При цьому відповідальність настає незалежно від тривалості, способів (таємно чи відкрито) і місця зберігання.

Незаконне перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів полягає в умисному переміщенні цих засобів і речовин будь-яким видом транспорту в межах території України з порушенням порядку і правил, установлених чинним законодавством. Для визнання перевезення незаконним не має значення, чи є особа власником цих засобів або речовин.

Обов'язковою ознакою кримінально протиправного перевезення є використання будь-якого транспортного засобу (потягу, літака, судна, автомобіля, міського автомобільного та електротранспорту тощо).

Від перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів потрібно відрізнити їх **перенесення з одного місця в інше**, коли транспорт не використовується. Такі дії мають розглядатись як **придбання та/або зберігання** цих засобів і речовин та кваліфікуватися за ст.ст. 307 або 309 КК України із зазначенням відповідної ознаки кр. пр. – «придбання» або «зберігання».

Пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів – це незаконне переміщення їх у просторі шляхом відправлення поштою, багажем, посильним або іншим способом з одного місця в інше в межах України. При цьому кр. пр. вважається закінченим з моменту оформлення і відправлення посилки, багажу, листа, бандеролі із зазначеними засобами або речовинами незалежно від того, отримав їх адресат чи ні.

Якщо кр. пр. не було доведено до кінця з незалежних від волі винного причин (наприклад, у зв'язку із затриманням під час оформлення квитанції на відправлення посилки, бандеролі чи вантажного контейнера або під час огляду в момент здачі для пересилання), дії останнього належить кваліфікувати як замах на вчинення цього кр. пр. за ст.ст. 15, 307 КК України.

Під **незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів** потрібно розуміти будь-які оплатні чи безоплатні форми їх реалізації всупереч Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15.02.1995 р. № 60/95-ВР та «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними» від 15.02.1995 р. № 62/95-ВР – продаж, дарування, обмін, оплата послуги, сплата боргу, позика, введення володільцем цих засобів або речовин як ін'єкцій іншій особі за її згодою тощо. Незаконний збут передбачає відчуження цих засобів чи речовин іншій особі, яка може розпоряджатися ними (або їх частиною) як своїм майном.

Обопільне введення ін'єкцій (спільне куріння чи вживання іншим способом) наркотичного засобу, психотропної речовини чи їх аналогів особами, які їх виготовили разом або придбали за спільні кошти, збуту не утворюють (п. 4 ПП ВСУ від 26.04.2002 р. № 4).

Якщо наркотичний засіб було виготовлено з метою збуту, а особа не встигла його збути, діяння кваліфікується як закінчене кр. пр. – виготовлення з метою збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а не як готування до збуту.

Збут наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів, поєднаний зі схиланням особи до їх вживання, утворює сукупність кр. пр., передбачених ст.ст. 307 і 315 КК України.

Безоплатні передача чи пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин у місця позбавлення волі на прохання засудженого його рідними, близькими є способом збуту таких предметів і кваліфікуються судами як збут за ч. 2 ст. 307 КК України. Аналогічні дії, вчинені щодо засобів та речовин, які належать засудженому або придбані на його кошти, не утворюють складу збуту і мають кваліфікуватись як незаконні дії, передбачені ст. 309 КК України, вчинені за попередньою змовою групою осіб.

Відмінність між складами кр. пр., передбачених ст.ст. 307 та 309 КК України, полягає у змісті та характері ознак суб'єктивної сторони кр. пр.: особа усвідомлює суспільно небезпечний характер вчинюваних нею діянь, відповідальність за які передбачена ст. 307 КК України, і бажає їх вчинити, маючи на меті збут наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів. За ст. 309 КК України кваліфікується вчинення діянь щодо названих предметів при відсутності у особи умислу щодо їх збуту.

Про **умисел на збут** наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів може свідчити як відповідна домовленість з особою, яка придбала ці засоби чи речовини, так й інші обставини, зокрема: великий або особливо великий їх розмір; спосіб упакування та розфасування; поведінка суб'єкта кр. пр.; те, що особа сама наркотичні засоби або психотропні речовини не вживає, але виготовляє та зберігає їх; тощо. При цьому слід мати на увазі, що відповідальність за збут таких засобів і речовин настає незалежно від їх розміру.

У випадку, якщо особа під виглядом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів умисно збуває будь-які інші засоби чи речовини, що не відносяться до даної категорії предметів (крейду, муку, цукор, тощо), з метою заволодіння грошима чи майном особи, яка придбає названі засоби або речовини, діяння містить ознаки шахрайства і повинно кваліфікуватись як шахрайство, а дії покупця – як замах на вчинення кр. пр., передбачених ст.ст. 307, 309 або 311 КК України.

Кр. пр., передбачене ст. 307 КК України, визнається закінченим з моменту вчинення однієї із зазначених у цій статті альтернативних дій.

Так, **незаконне виготовлення, виробництво наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів** утворює закінчений склад кр. пр. з моменту, коли почали вчинятися дії, спрямовані на одержання таких засобів чи речовин, готових до вживання, або на рафінування чи підвищення у препаратах їх концентрації, незалежно від кінцевого результату. Тому припинення злочинного виробництва або виготовлення в той момент, коли особа, маючи на меті отримати в кінцевому результаті наркотичні засоби у великих або особливо великих розмірах, не отримала бажаної кількості продукту, не виключає кваліфікації вчиненого як закінченого кр. пр. відповідно за ч. 2 або 3 ст.ст. 307 чи 309 КК України.

Придбання є закінченим кр. пр. з моменту отримання винним тієї кількості наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів, яку прагне отримати особа. У разі недосягнення такого результату вчинене може кваліфікуватись як замах на придбання за ст. 15 та відповідними частинами ст. 307 КК України. Зберігання та перевезення вважаються закінченими у будь-який період вчинення цих діянь. Збут наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів є закінченим кр. пр. з моменту передачі цих предметів від розповсюджувача до набувача.

У випадках, коли винна особа вчинила одну або кілька зазначених дій, але не встигла вчинити іншу дію із числа тих, що охоплювалися її умислом, вчинене має розглядатись як закінчене кр. пр. за виконаними діями, а незавершена дія окремої кваліфікації як готування до кр. пр. або як замах на кр. пр. не потребує.

Якщо наркотичні засоби, психотропні речовини чи їх аналоги були виготовлені як для особистого вживання, так і з метою збуту, вчинене діяння утворює сукупність кр. пр. і кваліфікується за ст.ст. 307 та 309 КК України. За ст. 309 КК України кваліфікуються дії винного лише в частині виробництва, виготовлення, перевезення, пересилання і зберігання цих засобів і речовин у тому розмірі, в якому він їх ужив чи планував ужити.

Кваліфікація незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів як складу кр. пр., передбаченого ст. 311 КК України, можлива лише при наявності конкретної мети – їх використання для виробництва або виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин.

Незаконні дії з прекурсорами кваліфікуються в залежності від мети вчинених діянь:

Для особистого використання при виготовленні наркотичних засобів або психотропних речовин – за ч. 1 ст. 311 КК України; з метою збуту прекурсорів іншим особам, котрі займаються незаконним виготовленням наркотичних засобів або психотропних речовин – за ч. 2 ст. 311 КК України, а за відсутності таких цілей – за ст. 320 КК України, яка передбачає відповідальність за порушення встановлених правил виготовлення, зберігання, обліку, відпуску, розподілу, торгівлі, перевезення, пересилання чи використання прекурсорів.

Необхідно мати на увазі, що виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут речовин, віднесених до категорії прекурсорів, визнаються незаконними, якщо ці дії вчинено з порушенням вимог статей 6, 11, 12, 15 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори». У тих випадках, коли особа придбала у підприємства роздрібною торгівлі прекурсори, включені до списку № 2 таблиці IV Переліку, для використання їх у господарських, технічних чи побутових цілях (наприклад, для виконання малярних робіт, заправки акумуляторів тощо), дії з цими речовинами не можна вважати незаконними.

Суб'єктом кр. пр., передбачених ст.ст. 307, 309 та 311 КК України, може бути будь-яка осудна особа, яка *досягла 16 років*. При вчиненні зазначених незаконних дій з залученням неповнолітніх відповідальність настає з *18-ти років*.

Вчинення *службовою особою* з використанням свого службового становища незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів з метою збуту, а так само їх збут, утворює сукупність кр. пр.– ст. 364, ст.ст. 307 або 311 КК України.

Суб'єктивна сторона кр. пр. характеризується виною у формі *прямого умислу*. Особа усвідомлює, що вчиняє діяння всупереч передбаченому законом порядку і певним правилам, або діяння, щодо яких існує заборона, і бажає їх вчинити. Особливості кваліфікації виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів пов'язані з метою вчинення таких дій – наступним їх збутом.

Якщо наркотичні засоби, психотропні речовини чи їх аналоги були виготовлені як для особистого вживання, так і з метою збуту, вчинене діяння утворює сукупність кр. пр. і кваліфікується за ст.ст. 307 та 309 КК України. За ст. 309 КК України дії винного кваліфікуються лише в частині виробництва, виготовлення, перевезення, пересилання і зберігання цих засобів і речовин у тому розмірі, в якому він їх ужив чи планував ужити.

Якщо особа під виглядом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів умисно збуває будь-які інші засоби чи речовини, що не віднесені до даної категорії предметів (крейду, борошно, цукор тощо), з метою заволодіння грошима чи майном іншої особи, діяння винного має кваліфікуватись як шахрайство (ст. 190 КК України), а дії покупця – як замах на вчинення кр. пр., передбачених ст.ст. 307 або 309 КК України.

Ч. 2 ст.ст. 307, 309 та 311 КК України передбачає кваліфікований склад кр. пр., а ч. 3 – особливо кваліфікований.

В якості **кваліфікуючих ознак** за ч. 2 даних статей передбачено вчинення названих вище кримінально протиправних діянь:

- 1) за попередньою змовою групою осіб (ст.ст. 307, 309, 311 КК України);
- 2) повторно (ст.ст. 307, 309, 311 КК України);
- 3) особою, яка раніше вчинила одне із кр. пр., передбачених ст.ст. 308-310, 312, 314, 315, 317 (ст. 307 КК України); передбачених ст.ст. 307, 308, 310, 317 (ст. 309 КК України);
- 4) із залученням неповнолітнього (ст. 307 КК України);
- 5) збут наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів у місцях, що призначені для проведення навчальних, спортивних і культурних заходів, та в інших місцях масового перебування громадян (ст. 307 КК України);
- 6) передачу цих речовин у місця позбавлення волі (ст. 307 КК України);

7) якщо предметом таких дій були наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги у великих розмірах (ст.ст. 307, 309 КК України), прекурсори у великих розмірах (ст. 311 КК України);

8) якщо предметом таких дій були особливо небезпечні наркотичні засоби або психотропні речовини (ст. 307 КК України).

В якості **особливо кваліфікуючих ознак** за ч. 3 передбачено вчинення названих вище кримінально протиправних діянь:

1) організованою групою (ст.ст. 307, 311 КК України);

2) якщо предметом таких дій були наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги в особливо великих розмірах (ст.ст. 307, 309 КК України), прекурсори в особливо великих розмірах (ст. 311 КК України);

3) вчинені із залученням малолітнього або щодо малолітнього (ст. 307 КК України), із залученням неповнолітнього (ст. 309 КК України).

Кваліфікуюча ознака «вчинення кр. пр. повторно» передбачає вчинення двох або більше діянь із передбачених у ст. 307 КК України.

Так, за ознакою повторності кваліфікується придбання 1 кг висушеної макової соломки, виготовлення опію ацетильованого та його збут і наступне придбання 1,5 кг марихуани з метою збуту.

Не утворює повторності послідовне вчинення різних діянь стосовно одного предмета. При цьому не можуть кваліфікуватися як повторні виробництво, виготовлення, придбання певної кількості наркотичного засобу (психотропної речовини) та їх подальше зберігання, перевезення, пересилання і збут, якщо ці дії вчинені вперше і їх предметом від початку до кінця були одні й ті ж наркотичні засоби або психотропні речовини, навіть коли діяння були вчинені як кілька окремих самостійних епізодів, однак об'єднані єдиним умислом. Наприклад, збирання, зберігання невисушеної марихуани з наступним її досушуванням, фасуванням і продажем (збутом) кільком особам, якщо мета на збут такого наркотичного засобу існувала з моменту його придбання, утворюють закінчене кр. пр. і кваліфікуються за ч. 1 ст. 307 КК України.

Так, Подільським районним судом м. Києва засуджена громадянка В., яка в м. Києві придбала у знайомого їй громадянина К. психотропну речовину з ефедрину у медичному ін'єкційному шприці місткістю 5 мл для власного вживання без мети збуту. Вказаний шприц з психотропним препаратом В. перевезла громадським транспортом до місця свого проживання, де зберігала до часу затримання її працівниками міліції.

Згідно з висновком судово-хімічної експертизи вилучений у В. медичний ін'єкційний шприц містив кустарно виготовлений психотропний препарат з ефедрину, вагою, в перерахунку на сухий залишок 0,444 г.

Дії В. кваліфіковані судом за ч. 1 ст. 309 КК України, як незаконне придбання, зберігання, перевезення психотропної речовини без мети збуту.

Слід розцінювати як вчинення кр. пр. повторно виготовлення вдруге з тієї ж макової соломки ацетильованого опію і збут його іншій особі, якщо умисел на

вчинення таких дій виник після здійснення попередніх епізодів виготовлення та збуту.

Згідно з ч. 2 ст. 32 КК України не є повторністю продовжуване кр. пр., що складається з двох або більше вчинених в різний час тотожних кримінально протиправних діянь, об'єднаних єдиним кримінально протиправним наміром. Продовжуване кр. пр. схоже на повторність кр. пр. тому, що складається з кількох тотожних дій, але при продовжуваному кр. пр. особа має єдиний кримінально протиправний намір, що охоплює заздалегідь поставлену мету та єдиний умисел, що об'єднує всі вчинені особою діяння. При повторному ж вчиненні кр. пр. кожне з них має свою суб'єктивну сторону і самотійний умисел, який виникає щоразу перед вчиненням окремого кр. пр. Продовжуване кр. пр. виключає повторність і діяння особи кваліфікується як єдине кр. пр., наприклад, за ч. 1 ст. 307 КК України – як продовжуваний збут наркотичних засобів.

Так, дії громадянина К., який виготовив з метою збуту 10 грам опію ацетильованого і на протязі декількох днів продав наркотик 3 особам, є прикладом продовжуваного одиначного злочину. Умисел на збут даного наркотичного засобу сформувався у винного в процесі його виготовлення. Мета полягала у збуті всієї кількості приготовленої рідини і була досягнута послідовними тотожними діями.

Аналогічні дії громадянина М. можуть бути кваліфіковані як множина злочинів у випадку, якщо, кожен епізод збуту виготовленого наркотичного засобу винний вчиняв зі знову виниклим умислом (наприклад, коли виникала потреба у грошах, умисел на збут виникав після прохання іншої особи, тощо). Таким чином, М., здійснюючи кожен випадок продажу наркотику, в той момент не мав наміру на збут в подальшому іншої кількості речовини, а кожен збут був самотійним епізодом, тому в його діях наявна повторність, а не одиначний продовжуваний злочин, і вчинені діяння підлягають кваліфікації за ознаками повторності за ч. 2 ст. 307 КК України.

Послідовне вчинення особою кількох кримінально протиправних діянь утворює сукупність кр. пр., у якій кожне наступне кр. пр. (крім першого) кваліфікується із вказівкою на повторність діяння. Аналогічне правило кваліфікації застосовується і у випадку, коли особа в минулому була засуджена за вчинення однорідного чи такого ж самого кр. пр. або будь-якого із кр. пр., передбачених ст.ст. 308-310, 312, 314, 315, 317 КК України.

Наприклад, незаконне придбання, зберігання з метою збуту і збут наркотичних засобів, а також незаконне виготовлення, зберігання наркотичних засобів без мети збуту, вчинені повторно особою, яка вчинила раніше кр. пр., передбачений ч. 1 ст. 317 КК України, кваліфікуються за ч. 2 ст. 307 та ч. 2 ст. 309 КК України.

Кр. пр. належить кваліфікувати як *вчинене за попередньою змовою групою осіб* тоді, коли за домовленістю, яка виникла до початку вчинення відповідного кр. пр., в ньому брали участь як співвиконавці або з розподілом ролей два й більше суб'єкти кр. пр., які діяли для досягнення спільної мети – вчинення діянь

стосовно наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів цих речовин або прекурсорів.

Залучення неповнолітнього (малолітнього) – це фактичне його втягнення повнолітньою особою у виробництво, виготовлення перевезення, зберігання з метою збуту (а рівно без мети збуту) або збут наркотичних засобів чи психотропних речовин, відповідальність за вчинення яких передбачена ст.ст. 307 та 309 КК України. Малолітній, щодо якого може бути вчинене будь-яке із кримінально протиправних діянь – це особа у віці до 14 років, неповнолітній – від 14 до 18 років.

Неповнолітній виступає співучасником кр.пр. в якості співвиконавця або пособника. Його залучення відбувається шляхом фізичного (погрози, примусу, шантажу) або психічного (переконування, умовляння, обіцянки винагороди) впливу на особу, а також через обман залученого.

Залучення неповнолітнього – фактичне втягнення суб'єктом цього кр. пр. особи у віці від 14 до 18 років у виконання будь-якої дії, яка складає об'єктивну сторону цього кр. пр. Залучення може проявлятися як шляхом психічного, так і фізичного впливу на неповнолітнього.

Залучення неповнолітньої особи, на думку А.А. Музики, означає фактичне втягнення його дорослим шляхом психічного, фізичного впливу або в інший спосіб у незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також незаконний збут наркотичних засобів або психотропних речовин. А також способами впливу на неповнолітнього може бути обіцянка матеріальної чи іншої вигоди, використання матеріальної чи службової залежності, обман.

Неповнолітній може брати участь у вчиненні як одного з таких кримінально протиправних діянь, так і декількох з них (наприклад, у виробництві, перевезенні чи зберіганні наркотичних засобів чи психотропних речовин) як співвиконавець так як і пособник. Склад цього кр. пр. є закінченим за умови, що неповнолітній брав участь у вчиненні таких дій хоча б один раз. Неповнолітній у такому разі несе відповідальність за вчинення лише тих дій, які охоплювалися його умислом, тобто за ст.ст. 307 або 309 КК України.

Якщо під втягненням неповнолітнього у кримінально протиправну чи іншу антигромадську діяльність можна розуміти певні дії дорослої особи, пов'язані з безпосереднім впливом на неповнолітнього з метою викликати у нього рішучість взяти участь в одному чи декількох кр. пр. або займатись іншою антигромадською діяльністю, то вчинення кр. пр. у сфері незаконного обігу наркотичних засобів або психотропних речовин із залученням неповнолітнього можна характеризувати як будь-які умисні дії особи, які здатні викликати у неповнолітнього бажання взяти участь у вчиненні аналізованих кр. пр., або створити таку обстановку, коли неповнолітній буде змушений прийняти пропозицію щодо вчинення кримінально протиправних діянь; це фактичне втягнення суб'єктом кр. пр. особи у віці від 14-ти до 18-ти років у виконання будь-якої дії, що складає об'єктивну сторону кр. пр.

В якості конструктивних ознак об'єктивної сторони втягнення в діяльність, пов'язану з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, необхідно звернути увагу на такі форми кримінально протиправного впливу на неповнолітнього як обіцянка, обман, погроза, умовляння та інші можливі діяння.

Обіцянка – це переконування зацікавленою особою у можливості забезпечення неповнолітньому отримання будь-яких благ, що є важливими чи становлять особливий інтерес для останнього. Обіцянки можуть бути пов'язані з задоволенням потреб неповнолітнього у наркотиках, якщо той є наркозалежним, у отриманні матеріальних благ, грошей. Також у виконанні обіцянки, що безпосередньо не пов'язана з інтересами неповнолітнього, але є важливою обставиною для нього. Наприклад, обіцянка сприяти особі у працевлаштуванні, надати допомогу у лікуванні рідних та близьких неповнолітнього та ін.

Кримінальна відповідальність за вчинення кримінально протиправного діяння із залученням неповнолітніх настає лише у тих випадках, коли винний усвідомлює, що залучена ним до кр. пр. особа є неповнолітньою (малолітньою), або, коли він цього не усвідомлює, але повинен був і міг це усвідомлювати за конкретних обставин. Додаткової кваліфікації за ст. 304 КК України вчинення діяння із залученням неповнолітнього (малолітнього) не потребує.

Так, Житомирським районним судом Житомирської області був засуджений за ознаками складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК, раніше судимий за ст. 2291 громадянин Б., який, знаючи, що його сусід по будинку С. вживає наркотики (через ін'єкції ацетильованого опію), запропонував останньому разом з ним поїхати до Вінницької області, купити там у нествановлених слідством осіб макову соломку, а потім у нього в помешканні виготовляти готовий наркотичний засіб з метою послідуячого збуту. Неповнолітній С. погодився на вчинення злочинних дій по придбання, перевезенню, виготовленню з метою збуту наркотичних засобів, так як через залежність від наркотиків змушений був регулярно їх вживати і шукав будь-яку можливість для придбання наркотиків. Про неповнолітній вік С. громадянина Б. було добре відомо. Дії Б. були кваліфіковані за ч. 2 ст. 307 КК як придбання, перевезення, виготовлення, зберігання з метою збуту, а також збут наркотичних засобів, вчинені повторно із залученням неповнолітнього.

Як збут у місцях, що призначені для проведення навчальних, спортивних і культурних заходів, та в місцях масового перебування громадян розглядаються будь-які умисні дії щодо відчуження наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з передачею їх зацікавленим особам у приміщеннях або на прилеглій території навчальних закладів (шкіл, коледжів, університетів тощо), на авто- та залізничних вокзалах, в аеропортах, на ринках, у парках, розважальних закладах, на стадіонах, дискотеках, у комп'ютерних клубах тощо.

Якщо збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів супроводжується схилянням до їх вживання, вчинене утворює сукупність кр. пр., передбачених ст.ст. 307 та 315 КК України.

Збут чи передача наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів у місця позбавлення волі – це будь-які дії з доставляння зазначених речовин і засобів до приміщень або на територію кримінально-виконавчих установ як відкритого, так і закритого типу, до слідчих ізоляторів, ізоляторів тимчасового тримання, дисциплінарних батальйонів, гауптвахт, у яких відбувають покарання особи, засуджені до позбавлення волі, тощо.

У Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженому постановою КМУ від 06.05.2000 р. № 770, визначено розмір (вагу у грамах) цих засобів і речовин, який дозволяє відмежувати кримінально карані діяння з ними від адміністративних правопорушень та виступає як кваліфікуюча ознака кр. пр. даної категорії.

Кваліфікація діянь з урахуванням особливостей предмета здійснюється таким чином.

Незаконні дії особи (виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання) щодо наркотичних засобів або психотропних речовин у невеликих розмірах, вчинені без мети збуту, не утворюють складу кр. пр. і тягнуть за собою адміністративну відповідальність за ст. 44 КУпАП. У деяких випадках, коли предметом кр. пр., передбаченого ст. 309 КК України, є особливо небезпечні наркотичні засоби чи психотропні речовини, наприклад, героїн, меткатинон (ефедрон), їх невеликий розмір не визначається і відповідальність за ст. 309 КК України настає в разі вчинення будь-яких незаконних дій навіть із мізерною кількістю цих засобів (речовин).

Визнані аналогами синтетичні чи природні речовини виготовляються шляхом незначної зміни молекулярної структури існуючих наркотичних засобів і психотропних речовин, і хоча вони не включені до Переліку цих засобів та речовин, однак відтворюють їх психоактивну дію, справляють на людину аналогічний наркотикам та психотропам вплив. Тому при встановленні розміру цих речовин необхідно виходити з кількісних показників наркотичних засобів та психотропних речовин, аналогами яких вони є.

3. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК України)

Основним безпосереднім об'єктом цього кр. пр. є встановлений з метою забезпечення охорони здоров'я населення порядок переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів через митний кордон України.

Предмет кр. пр. – наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, прекурсори, фальсифіковані лікарські засоби. Для наявності складу кр. пр., передбаченого ч. 1, розмір предмета контрабанди значення не має.

Об'єктивна сторона кр. пр. може бути здійснене у *двох формах* активних дій – переміщення через митний кордон України: а) поза митним контролем або б) з приховуванням від митного контролю наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, фальсифікованих лікарських засобів.

За своїм змістом ці дії аналогічні діям при вчиненні контрабанди (діяння кваліфікується за ст. 201 КК України) і полягають у переміщенні предметів через митний кордон України: з використанням спеціально виготовлених сховищ (тайників) та інших засобів чи способів, що утруднюють їх виявлення; шляхом надання одним товарам вигляду інших; з поданням митному органу як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи одержаних незаконним шляхом або таких, що містять неправдиві дані.

Відповідно до п. 53 ст. 4 МК України під *спеціально виготовленим сховищем (тайником)* треба розуміти сховище, виготовлене з метою незаконного переміщення товарів через митний кордон України, а також обладнані і пристосовані з цією ж метою конструктивні ємності та предмети, які попередньо піддавалися розбиранню, монтажу тощо.

Використанням *інших засобів чи способів*, що утруднюють виявлення предметів, можуть визнаватися, зокрема, приховування останніх у валізах, одязі, взутті, головному вбранні, речах особистого користування, на тілі або в організмі людини чи тварини, а також надання одним предметам вигляду інших (зміна їх зовнішніх ознак – форми та стану, упаковки, ярликів, етикеток тощо).

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони контрабанди є *місце* вчинення кр. пр. – **митний кордон**, тобто межі митної території України, які збігаються з державним кордоном, за винятком кордонів спеціальних митних зон. Межі території спеціальних митних зон є складовою частиною митного кордону України.

Кр. пр. визнається *закінченим* з моменту фактичного виявлення у винного під час митного контролю наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів на території України або при спробі перетнути державний кордон України в іншому місці, поза зоною митного контролю (*формальний склад*).

Якщо названі вище предмети виявлено до переміщення через митний кордон України (під час огляду чи переогляду товарів, транспортних засобів, ручної поклажі, багажу, особистого огляду тощо), діяння є замахом на контрабанду і кваліфікується за ст.ст. 15 та 305 КК України.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів і незаконне перевезення або пересилання їх за межі території України необхідно кваліфікувати за сукупністю кр. пр. – за ст. 305 КК України та відповідно за ст. 307 або ст. 309 КК України.

Незаконне переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів через митний кордон України в поєднанні з протиправними наркоопераціями, вчиненими на її території до вивезення

вказаних засобів (речовин), утворює сукупність кр. пр., передбачених ст.ст. 306 або 307 та ч. 2, 3 ст. 15, ст. 305 КК України; збут або використання таких засобів (речовин) для особистих потреб у межах України, вчинені після їх імпортування, – за сукупністю кр. пр., передбачених ст.ст. 305, 307 або 309 КК України.

Суб'єкт кр. пр. – *загальний*, тобто особа, яка на момент вчинення контрабанди досягла *16-річного віку*.

Суб'єктивна сторона кр. пр. характеризується виною у формі *прямого умислу*: винний усвідомлює незаконність своїх дій з переміщення засобів і речовин через митний кордон поза митним контролем чи з приховуванням від нього і бажає в обхід установлених правил ввезти їх в Україну чи вивезти з неї.

Добровільна відмова від вчинення контрабанди чи порушення митних правил можлива до моменту прийняття митним органом митної декларації.

Кваліфікуючими ознаками кр. пр. (ч. 2 ст. 305 КК України) є вчинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів:

1) *повторно*. Повторною контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів слід вважати в тих випадках, коли це кр. пр. вчинено особою, яка раніше вчинила кр. пр., склад якого передбачений ст. 305 КК, незалежно від того, чи була вона засуджена за попереднє кр. пр.

2) *за попередньою змовою групою осіб*. Контрабанда вважається вчиненою *за попередньою змовою групою осіб* (ч. 2 ст. 305 КК України) тоді, коли в її здійсненні брали участь декілька осіб (дві і більше), які заздалегідь, тобто до початку кр. пр., домовилися про спільне його вчинення. Діяння кожного із співвиконавців кваліфікуються за ч. 2 ст. 305 КК України незалежно від того, яку роль виконувала особа у кр. пр. У разі, коли особа вчинила контрабанду у співучасті з організатором, підбурювачем, пособником, зазначена кваліфікуюча ознака відсутня (п. 9 ПП ВСУ «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» від 03.06.2005 р. № 8);

3) *якщо речовини, їх аналоги або прекурсори або наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби у великих розмірах*.

Особливо кваліфікуючими ознаками (ч. 3 ст. 305 КК України) аналізованого кр. пр. є вчинення його:

1) *організованою групою*. Відповідно до положень ч. 3 ст. 28 КК України контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів визнається вчиненою організованою групою, коли в готуванні або вчиненні зазначеного кр. пр. брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувались у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) кр. пр., об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім її учасникам

2) *якщо предметом контрабанди були наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби в*

особливо великих розмірах. При вирішенні питання про те, чи є розмір наркотичних засобів або психотропних речовин великим або особливо великим (ч. 2 чи ч. 3 ст. 305 КК України, треба керуватися Таблицями невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які перебувають у незаконному обігу (затверджені наказом МОЗ України від 01.08.2000 р. № 188), а питання про те, чи були ці засоби й речовини особливо небезпечними, – Переліком наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (затверджений постановою КМУ від 06.05.2000 р. № 770; з наступними змінами).

4. Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 306 КК України)

Безпосереднім основним об'єктом кр. пр. є безпека здоров'я населення.

Додатковими об'єктами є встановлений порядок здійснення господарської діяльності, а також можуть виступати інтереси правосуддя, право власності, економічна безпека держави.

Предметом розглядуваного кр. пр., який підлягає встановленню в процесі кваліфікації, являються кошти, здобуті від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів у будь-якому вигляді (грошові кошти, матеріальні цінності тощо).

Об'єктивну сторону кр. пр. утворює використання таких доходів (коштів і майна) з метою продовження незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів.

Використання коштів з метою продовження незаконного обігу – це надання їх для вчинення будь-яких незаконних діянь щодо наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, що забезпечує незаконний обіг цих предметів у подальшому. До таких діянь, зокрема, належать: оренда земельних ділянок для незаконного культивування снотворного маку чи конопель, подальше культивування цих рослин; фінансування виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення наркотичних засобів та інших предметів; надання коштів для придбання та обладнання приміщень з метою їх утримання для незаконного вживання наркотичних засобів або психотропних речовин.

Кр. пр. є **закінченим** з моменту, наприклад, придбання обладнання для господарського товариства або фінансування найнятих осіб для виконання будь-якої діяльності у сфері незаконного обігу; тощо.

Якщо використання коштів, здобутих від незаконного обігу, поєднується із вчиненням інших незаконних дій – виробництвом, збутом, викраденням, вимаганням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи

прекурсорів, вчинене слід кваліфікувати за сукупністю кр. пр., передбачених ст. 306 та відповідно ст.ст. 307, 308, 309, 311, 312 КК України.

Аналізований склад кр. пр. є спеціальним по відношенню до складу кр. пр., передбаченого ст. 209 КК України. Вчинене діяння може бути кваліфіковане за ст. 306 КК України за умови, що доходи (кошти і майно) отримані лише від незаконного обігу зазначених у даній статті предметів.

Одночасне одержання доходів від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів та від заняття іншими видами протиправної діяльності утворюють сукупність кр. пр., передбачених ст.ст. 209 та 306 КК України.

Суб'єкт кр. пр. – *загальний*, тобто фізична особа, яка досягла *16-річного віку*, є правоздатною, а отже, згідно з положеннями цивільного і фінансового права може здійснювати угоди купівлі-продажу, укладати інші угоди і нести відповідальність за них.

При кваліфікації кр. пр. необхідно враховувати особливості **суб'єктивної сторони**, які характеризується виною у формі *прямого умислу*: винний усвідомлює протиправний характер своїх дій, спрямованих на продовження незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів,

Мета – продовження незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, а також отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів – є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони кр. пр., якщо воно полягає у використанні доходів (коштів і майна), здобутих у результаті такої протизаконної діяльності.

Вчинення кр. пр. *повторно; за попередньою змовою групою осіб та у великих розмірах* кваліфікується за ч. 2 ст. 306 КК України.

За ознакою *повторно* кваліфікується вчинення двох або більше фактів використання коштів. Їх послідовність, кількість операцій з коштами, здобутими від незаконних діянь, на кваліфікацію кр. пр. не впливають.

Кваліфікація кр. пр. як використання коштів у великих розмірах здійснюється у випадках, якщо сума коштів становить двісті і більше неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

5. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель (ст. 310 КК України)

Основним безпосереднім об'єктом є суспільні відносини, які забезпечують законний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин.

Додатковим факультативним об'єктом можна визнати здоров'я осіб.

Предмет кр. пр. – *снотворний мак від ста до п'ятисот рослин і коноплі від десяти до п'ятдесяти рослин*, які є наркотиковмісними рослинами. Судова

практика, яка склалася по застосуванню ст. 310 КК України, виходить з того, що при підрахунку кількості рослин потрібно брати лише ті, які мають самостійний корінь.

Об'єктивна сторона кр. пр. характеризується незаконним *посівом* або *виращуванням названих культур*. Така діяльність вважається незаконною, якщо здійснюється поза державним замовленням, в обсязі, що його перевищує, або окремими громадянами. Юридичні та фізичні особи, які не мають відповідного дозволу, не вправі виращувати мак снотворний та коноплі. Юридичні особи, які не мають ліцензії на здійснення діяльності з культивування та (або) використання рослин, включених до Переліку, та фізичні особи, які є власниками або землекористувачами земельних ділянок, на яких ростуть ці рослини, *зобов'язані знищити такі рослини*.

Посів та виращування зазначених культур – це послідовні, розділені в часі дії. Якщо такі дії здійснені протягом одного сезону виращування рослин, вони утворюють одне продовжуване кр. пр.

Дії особи, яка незаконно виростила мак снотворний чи коноплі, а потім незаконно їх зберігала, перевозила, пересилала, збувала або виготовляла з них інші наркотичні засоби, необхідно кваліфікувати за сукупністю кр. пр., передбачених ст. 310 та ст. 307 чи ст. 309 КК України.

Як *формальний склад* кр. пр. вважається закінченим і кваліфікується на будь-якому етапі зростання рослин – посіву (внесення в ґрунт насіння конопель або снодійного маку), посадки розсади у ґрунт або виращування (здійснення відповідних агротехнічних операцій) – незалежно від одержання рослин, придатних для отримання наркотичних засобів.

Придбання насіння, його пророщування, а також придбання розсади з метою подальшого виращування маку снотворного чи конопель треба розглядати як готування до їх посіву або виращування і кваліфікувати за ст.ст. 14, 310 КК України.

Суб'єкт кр. пр. – загальний, тобто осудна особа, яка досягла *16-річного віку*.

Суб'єктивна сторона – *умисел*. При кваліфікації діяння необхідно враховувати, що особа, яка вчинила це діяння, усвідомлює, що виращує певні рослини, знає про особливості їх морфологічного складу.

Ч. 2 ст. 310 КК містить **кваліфікований склад** кр. пр. з наступними ознаками:

✓ *незаконний посів або виращування снотворного маку чи конопель особою, яка була засуджена за цією статтею*. Так, якщо особа повторно вчинила кр. пр., передбачене ст. 310 КК України, не будучи раніше судимою за таке діяння, вчинене нею не може кваліфікуватися за ознакою повторності у зв'язку з відсутністю в ч. 2 такої кваліфікуючої ознаки.

✓ *яка раніше вчинила один із кр. пр., передбачених ст.ст. 307, 309, 311, 317 КК України*. Наявність судимості у особи за ст.ст. 307, 309, 311 та 317 КК

України для притягнення її до відповідальності за ч. 2 ст. 310 КК України не вимагається;

- ✓ вчинені за попередньою змовою групою осіб з метою збуту;
- ✓ незаконний посів або вирощування снотворного маку чи конопель у кількості п'ятисот і більше рослин. При підрахунку кількості рослин різних видів (маку снотворного і конопель) допускається їх складання.

6. Організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 317 КК України) та незаконної організації або утримання місць для вживання одурманюючих засобів (ст. 322 КК України)

Об'єктом кр. пр. є здоров'я населення.

Предметом розглядуваних кр. пр. є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги (ст. 317 КК України) та одурманюючі засоби (ст. 322 КК України).

Об'єктивну сторону кр. пр., передбаченого ст. 317 КК України, утворюють такі альтернативні дії, як: 1) організація місця для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; 2) утримання такого місця; 3) надання приміщення із зазначеною метою.

За ст. 322 КК України кримінальна відповідальність настає за організацію чи утримання місць лише для вживання (а не для виробництва чи виготовлення) одурманюючих засобів, а також надання приміщень з такою метою.

Місцями для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, вживання одурманюючих засобів визнаються будь-які жилі або нежилі приміщення (будинки, квартири, казино, більярдна, лазня, гараж, сарай, склад, горище, підвал, землянка тощо) за умови, що вони обрані особою для використання із зазначеною метою.

Організація місць – дії особи, що фактично призвели до його створення або були на це спрямовані (підшукання приміщення, готування пристроїв для вживання, виробництва та виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин, їх аналогів, пошук і вербування клієнтів та співучасників, розроблення конспіративних заходів тощо).

Утримання місця – сукупність дій щодо підтримання його функціонування (матеріальне забезпечення, охорона, підтримання порядку, залучення й обслуговування клієнтів, здійснення конспіративних заходів тощо). Особа, яка утримує таке місце, може як володіти ним, так і розпоряджатися на інших підставах.

Під **наданням приміщення** для вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів потрібно розуміти забезпечення можливості одній чи кільком особам використати його з цією метою хоча б один раз.

Якщо особа поряд з організацією (утриманням) місця чи наданням приміщення для незаконного вживання, виробництва або виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів викрадала ці засоби чи речовини або займалася їх незаконним виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, перевезенням, пересиланням з метою чи без мети збуту, збувала їх або схиляла інших осіб до їх вживання, її дії необхідно кваліфікувати за сукупністю кр. пр., передбачених ст. 317 КК України і відповідно ст.ст. 307, 308, 309 або 315 КК України.

Утримання, організація (створення) місця, надання приміщення одночасно для вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та для розпусти кваліфікується за сукупністю кр. пр., передбачених ст.ст. 317 та 302 КК України.

Кр. пр. вважається *закінченим*: організація місця для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, одурманюючих засобів – з моменту створення такого місця незалежно від того, почало воно функціонувати чи ні; утримання зазначеного місця або надання приміщення – з початку використання їх для вживання засобів (речовин), щодо яких існує заборона (*формальний склад*).

Суб'єкт кр. пр. особа, що досягла *16-річного віку*; при вчиненні діяння із залученням неповнолітнього – особа, яка досягла *18-річного віку*.

Суб'єктивна сторона кр. пр., передбачених ст.ст. 317 та 322 КК України, характеризується виною у виді *прямого умислу*. Обов'язковою ознакою діяння, яка обумовлює кваліфікацію вчиненого, є спеціальна **мета** – забезпечити незаконне вживання, виробництво чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та одурманюючих засобів.

Кваліфікований склад кр. пр. за ч. 2 ст. 317 КК України утворюють дії, вчинені:

- 1) *повторно*;
- 2) *з корисливих мотивів*;
- 3) *групою осіб*;
- 4) *із залученням неповнолітнього*.

Під залученням *неповнолітнього* розуміються дії, умисно вчинені спільно з такою особою, в тому числі і такою, яка не досягла віку кримінальної відповідальності. Це може бути безпосереднє вчинення дій, зазначених у ст. 317 КК України, або та чи інша форма сприяння з боку неповнолітнього, залученого до вчинення кр. пр., можуть бути різною: безпосередня участь в організації або утриманні місця для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, сприяння вчиненню цих дій наданням засобів, усуненням перешкод тощо.

Питання до самоконтролю:

1. Які виділяються види кримінальних правопорушень проти здоров'я населення?
2. Які ознаки визначають об'єктивну сторону контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, а також отруйних чи сильнодіючих речовин та лікарських засобів?
3. Хто може бути суб'єктом кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів?
4. Що слід розуміти під великим та особливо великим розміром наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів?
5. Які умови та підстави передбачає КК України для звільнення особи від кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів?
6. Які є особливості кваліфікації дій службових осіб, які вчинили ці кримінальні правопорушення з використанням службових повноважень?